

सर्वोच्च अदालत, वृहद पूर्ण इजलास
सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली
माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी
माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र
माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शम्शेर ज.ब.रा.
माननीय न्यायाधीश श्री दीपककुमार कार्की
माननीय न्यायाधीश श्री केदारप्रसाद चालिसे
माननीय न्यायाधीश श्री सारदा प्रसाद घिमिरे

संक्षिप्त आदेश

०७४-AP-०००२

विषय: दरपीठ आदेश बदर गरी अ.बं. १९४ नं. बमोजिमको सुविधा पाउँ ।

शशीकान्त तिवारी ----- निवेदक

विरुद्ध

सशस्त्र प्रहरी वल सुरक्षा वेशक्याम्प पिपरा समेतको जाहेरीले नेपाल सरकार----- विपक्षी

मुद्दा: विना इजाजत राष्ट्रिय वनबाट काठ कटान गरी निकासी ।

यसमा प्रस्तुत निवेदन सहितको मिसिल अध्ययन गरी निवेदकको तर्फबाट उपस्थित विद्वान बरिष्ठ अधिवक्ता श्री हरिहर दाहाल, विद्वान अधिवक्ताहरु श्री केदार प्रसाद दाहाल, श्री मिलन राई, श्री हरि फुँयाल, एमिकस क्युरीको तर्फबाट विद्वान अधिवक्ताहरु श्री यदुनाथ खनाल, श्री विजय मिश्र र नेपाल सरकारको तर्फबाट उपस्थित विद्वान उपन्यायाधिवक्ता श्री प्रकाश कोइरालाले गर्नु भएको वहस समेत सुनियो ।

यसमा अदालती बन्दोबस्तको १९४ नं. हेर्दा फैसला गर्ने अड्डाले फौजदारी मुद्दामा फैसला हुँदा कैदको सजाय पाउने कसुरदार ठहरिएको व्यक्तिलाई सो फैसला उपर पुनरावेदन

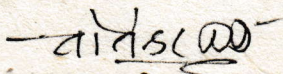
गर्न बढीमा ३ बर्ष सम्म कैद सजाय भएकोमा र पुर्पक्षलाई थुनामा बस्नु नपर्ने मुद्दा भएमा वा नबसेको भएमा पुनरावेदन गर्ने म्याद सम्मलाई सो अड्डाले धरौट वा जमानीमा छाड्न सक्नेछ भन्ने देहाय १ नं. को व्यवस्था र पुनरावेदन सुन्ने अड्डाले भए पुनरावेदन गर्ने म्याद सम्मलाई पुनरावेदन दर्ता भएकोमा किनारा नभएसम्मलाई बढीमा १० बर्षसम्म कैदको सजाय भएकोमा र पुर्पक्षका लागि थुनामा बस्नु नपर्ने मुद्दा भएकोमा वा नबसेको भएमा धरौट वा जमानीमा छाड्न सक्नेछ भन्ने कानूनी व्यवस्थालाई सोही नं. को देहाय (४) मा केही प्रतिवन्धात्मक व्यवस्था गरी त्यसरी दिएको सुविधामा त्यस्तो व्यक्ति भागी जाने सम्भावना भए, सवुद प्रमाणमा हस्तक्षेप हुने भएमा, अपराध गर्ने सम्भावना भएमा निषेध गरेको देखियो। त्यसरी नै १ बर्ष भन्दा बढी कैदको सजाय हुने मुद्दाहरु भ्रष्टाचार निवारण ऐन अन्तर्गतको मुद्दा, कालो बजार, नाफाखोरी, जम्माखोरी वा मिसावट सम्बन्धी मुद्दा, निकासी पैठारी सम्बन्धी मुद्दा, आवश्यक सेवा, आवश्यक पदार्थ वा वस्तु सम्बन्धी मुद्दा, मुद्रा, नोट, विदेशी विनिमय र नापतौल सम्बन्धी मुद्दा तथा प्राचिन स्मारक, पुरातात्विक महत्वको मूर्ती, चित्र, पुस्तक वा अन्य कलाकृति सम्बन्धी मुद्दा, लागू औषध सम्बन्धी मुद्दा, सरकारी विगो सम्बन्धी मुद्दा, सरकारी कागजात, अदालतको फैसला वा आदेश, राहदानी, बीमा, चेक, ड्राफ्ट कीर्ते गरेको वा चोरी गरेको आदि मुद्दाहरुमा त्यस्तो सुविधा दिन पर्चा खडा गरी निषेध गर्न सक्ने पनि देखियो।

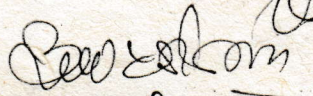
प्रस्तुत मुद्दाको सन्दर्भमा मिति २०७४।४।२ मा यस अदालतका सहरजिष्टारले यी निवेदकलाई अ.बं. १९४ नं. बमोजिम सुविधा दिन इन्कार गरी दरपीठ गर्दा यसै अदालतबाट नि.नं. ९६०९ र ०७३-RE-०१९५ नं. मा डिलबहादुर मोक्तानको मुद्दामा भएको आदेश तथा जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२ को नियम ८०क. समेतको आधार देखाई दरपीठ गरेको देखियो। मूलतः अ.बं. १९४ नं. मुद्दाको रोहमा पुनरावेदन आएकोमा सुविधा दिन मिल्ने, मुद्दा दोहोर्न्याई हेरिपाऊँ भन्ने निवेदनको रोहमा सो अ.बं. १९४ नं. को सुविधा दिन नमिल्ने भन्ने सो सहरजिष्टारको आदेशको सारमा पाइएकोमा यसै अदालतबाट श्रीराम पन्त वि. स्याकार कम्पनीको आयकर मुद्दा (ने.का.प. २०५६ अंक १०, नि.नं. ६७९१ पाँच सदस्यीय पूर्ण इजलास) मा पुनरावेदनको अनुमतिको निवेदनलाई पनि मुद्दाको रूपमा अंगिकार गरी व्याख्या भई सकेको देखिँदा प्रस्तुत निवेदनले मुद्दाको रूप ग्रहण गर्न सक्दैन भन्ने अर्थ गरी सुविधा दिन इन्कार गर्न मिल्ने देखिएन। यसै अदालतबाट माधवराज घिमिरे वि. नेपाल सरकार भएको ठगी मुद्दा (नि.नं. ९६०९) मा रिट क्षेत्रमा अ.बं. १९४ नं. को सुविधा विस्तार गर्न नमिल्ने भनी र

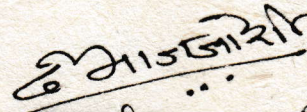
०७३-RE-०१९५ को निवेदनमा मिति-२०७३।११।१।२ मा दोहो-न्याई पाउँ भन्ने निवेदनमा भएको आदेशमा अ.बं. १९४ नं. को सुविधा दिन मिल्दैन भन्ने आदेश भएको पाइयो। माथि उल्लिखित निर्णय नं. ६७९१ र नि.नं. ९६०९ को बीचमा केही तात्विक भिन्नता देखिई दुवै मुद्दामा उल्लेख भएका आदेशहरू आपसमा अमिल्दो भई परस्पर बाझिएको देखिँदा यी दुवै सिद्धान्तहरूको सम्बन्धमा यस इजलासबाट विवेचना भई सम्बोधन गर्नु पर्ने देखियो।

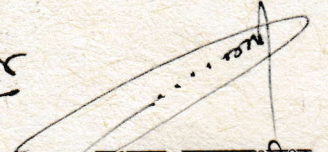
अदालत जहिले सुकै पनि गतिशील, विवेकशील, न्यायिक समझ र मगजबाट परिचालित हुन्छ। अदालतले संस्कार र परम्पराहरूलाई पञ्छ्याउनु पर्दा अनुदार हुनु हुँदैन। संविधान तथा न्यायका मान्य सिद्धान्तले व्यक्तिको वैयक्तिक स्वतन्त्रतालाई ख्याल गर्नुपर्ने हुन्छ। माथि उल्लिखित अ.बं. १९४ नं. का केही व्यवस्थाले सुविधा दिन इन्कार गर्ने र केही व्यवस्थाले सुविधा दिने गरेको देखिन्छ। व्यक्तिको जीवनमा थुनामा बसेको दाग लाग्नु भनेको गम्भिर कुरा हुन्छ। यस अवस्थामा कुनै व्यक्ति उपर लागेको कैद सजाय उपर धरौटी राखी त्यस्तो कैद सजाय उपर चुनौति भई विचाराधीन रहेको अवस्थामा सोही कैद असुल गर्न कैदमा पठाउनु न्यायोचित हुन नसक्ने भनी (ने.का.प. २०६९, नि.नं. ८८९४) मा यस अदालतबाट सिद्धान्त प्रतिपादन भएको देखिन्छ। उपचारको बाटोमा हिँडेको व्यक्तिलाई उपचारको प्रक्रियाले पूर्णता नपाउँदै उपचार विहिन बनाउनु उपयुक्त हुँदैन। मुद्दाको कारणबाट सबै मुद्दामा परेका निवेदनलाई पनि मुद्दाकै रुपमा लिनुपर्ने हुन्छ। अ.बं. १९४ नं. को मुद्दा भन्ने प्राविधिक शब्दले न्यायबाट बञ्चित गर्न मिल्दैन। त्यसैले माथि उल्लिखित ने.का.प. २०५६, नि.नं. ६७९१ को सिद्धान्त एवं यस अदालतको पूर्ण इजलासबाट ने.का.प. २०६९ नि.नं. ८८९४ नं. मा प्रतिपादित कानूनी सिद्धान्तहरूले नै न्यायको मार्गलाई प्रसस्त गरेको तर यस अदालतबाट ने.का.प. २०७३ नि.नं. ९६०९ मा प्रतिपादित र ०७३-RE-०१९५ को निवेदनमा प्रतिपादित सिद्धान्तले न्यायको मार्गलाई संकुचन गरेको हुँदा न्यायको मार्गलाई संकुचन गर्ने उक्त सिद्धान्तहरूलाई आजैको मितिबाट अमान्य घोषित गरिदिएको छ। यसर्थ यस अदालतका सहरजिष्टारको मिति २०७४।४।२ को आदेशमा लिईएका आधार र सिद्धान्तहरूले मान्यता नपाउने भई उक्त सिद्धान्तहरूका आधारमा भएको सहरजिष्टारको उक्त आदेश बदर गरिदिएको छ। अब यी निवेदकको दर्ता भएको निवेदनमा अ.बं. १९४ नं. को सुविधा प्रदान गरी कानून बमोजिम गर्नु।

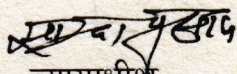
अब आइन्दा यस मुद्दामा प्रतिपादित सिद्धांत बमोजिम गर्नु गराउनु भनी यस अदालतका
मूख्य रजिष्ट्रारका नाममा निर्देशन समेत जारी गरिदिएको छ। प्रस्तुत आदेशको पूर्णपाठ तयार
गर्न समय लाग्ने हुँदा यो संक्षिप्त आदेश गरिदिएको छ।

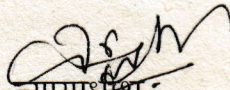

न्यायाधीश

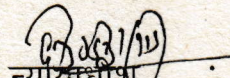

न्यायाधीश

न्यायाधीश

प्रधान न्यायाधीश

न्यायाधीश

न्यायाधीश

न्यायाधीश

इति संवत् २०७४ साल साउन ३२ गते रोज ४ शुभम्-----।